



**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusaja number	230-25/299391
Otsuse kuupäev	11.11.2025
Vaidlustuskomisjoni liige	Angelika Timusk
Vaidlustus	Aktsiaseltsi Skinest Rail vaidlustus Aktsiaseltsi Tallinna Linnatransport riigihankes „Trammide ostmine“ (viitenumber 299391) riigihanke alusdokumentidele
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Aktsiaselts Skinest Rail, esindaja vandeadvokaat Kaidi Reiljan-Sihvart Hankija, Aktsiaselts Tallinna Linnatransport, esindaja vandeadvokaadid Mario Sõrm ja Carri Ginter
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p 4 ja § 198 lg 3 alusel

- 1. Jätta Aktsiaseltsi Skinest Rail vaidlustus rahuldamata.**
- 2. Mõista Aktsiaseltsilt Skinest Rail Aktsiaseltsi Tallinna Linnatransport kasuks välja tema lepinguliste esindajate kulud 5160 eurot käibemaksuta.**
- 3. Jätta Aktsiaseltsi Skinest Rail vaidlustusmenetluse kulud tema enda kanda.**

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 17.09.2025 avaldas Aktsiaselts Tallinna Linnatransport (edaspidi ka Hankija) riigihangete registris konkurentsipõhise läbirääkimistega menetlusega riigihanke „Trammide ostmine“ (viitenumber 299391) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks muud

riigihanke alusdokumendid (edaspidi RHAD).

2. 14.10.2025 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Aktsiaseltsi Skinest Rail (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus RHAD-ile .

3. Vaidlustuskomisjon teatas 21.10.2025 kirjaga nr 12.2-10/230 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 24.10.2025 ja neile vastamiseks 29.10.2025. Vaidlustaja taotluse alusel pikendas vaidlustuskomisjon täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamise tähtaega kuni 28.10.2025 ning neile vastamiseks kuni 31.10.2025 Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad Vaidlustaja ja menetluskulude nimekirja Vaidlustaja ja Hankija. Teiseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad ja menetluskulude nimekirja Hankija, Vaidlustaja esitas vastuväite Hankija menetluskuludele koos täiendava menetluskulude taotlusega.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

4. Vaidlustaja **Aktsiaselts Skinest Rail** põhjendab vaidlustust järgmiselt.

4.1. Hankija on RHAD-is sätestanud mh järgmised kvalifitseerimise tingimused:

- Hankepass IV OSA: Kvalifitseerimistingimused B: Majanduslik ja finantsseisund, konkreetne aastakäive (edaspidi Käibenõue): *Taotleja viimase 3 (kolme) riigihanke algamise ajaks lõppenud majandusaasta (eelduslikult 2022, 2023, 2024) netokäive (müügitulu) trammide või rongide (rööbastransport) projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas peab igal majandusaastal olema olnud vähemalt 50 000 000 (viiskümmend miljonit) eurot (ilma käibemaksuta), st 3 (kolme) majandusaasta kohta kokku 150 000 000 (sada viiskümmend miljonit) eurot (ilma käibemaksuta). Taotleja esitab vastavad andmed hankepassis. Hankepassis tuleb esitada andmed trammide või rongide (rööbastransport) projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas iga viimase 3 (kolme) riigihanke algamise ajaks lõppenud majandusaasta netokäibe (müügitulu) kohta eraldi. Hankijal on õigus nõuda taotlejalt vastavate majandusaasta aruannete väljavõtteid, millest nähtub taotleja netokäive (müügitulu) trammide või rongide (rööbastransport) projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas või taotleja raamatupidamise eest vastutava isiku poolt allkirjastatud kinnitust.*

- Hankepass IV OSA: Kvalifitseerimistingimused C: Tehniline ja kutsealane suutlikkus, asjade hankelepingle puhul: täpsustatud liiki tarnete teostamine (edaspidi Referentslepingute nõue):
a) *Taotleja peab hanketeate avaldamisele eelneva 48 (neljakümne kaheksa) kuu jooksul olema nõuetekohaselt täitnud vähemalt 4 (neli) reisijateveoks mõeldud uute trammide projekteerimise, valmistamise ja müügi lepingut. Sama perioodi jooksul peab taotleja olema lepingu ka täitnud, st projekteeritud ja valmistatud trammid on tellijale üle antud ja tellija poolt vastu võetud. Juhul, kui lepingud ei ole 48 (neljakümne kaheksa) kuu jooksul lõppenud, peavad lepingud olema täidetud hankija poolt eelnevalt kirjeldatud ulatuses. Iga sellise varasema lepingu maksumus peab olema vähemalt 10 000 000 (kümme miljonit) eurot (ilma käibemaksuta). b) Vähemalt 1 (üks) neljast taotleja poolt täidetud lepingust peab olema sõlmitud trammide projekteerimiseks, valmistamiseks ja müügiks, mida kasutatakse Eestiga (Tallinnaga) sarnastes keskkonnatingimustes. Taotleja esitab vastavad andmed hankepassis. Hankepassis tuleb esitada informatsioon varasemalt täidetud lepingute tarnekuupäeva, maksumuse, lepingu eseme ja tellija ning punktis b nimetatud asjaolude täitmise kohta. Hankijal on õigus nõuda taotlejalt tellija allkirjastatud kinnitust, millest nähtub hankepassis nimetatud lepingute vastavus kvalifitseerimistingimusele. Trammide projekteerimise, valmistamise ja müügi*

valdkond on taotlejate ringi ja lepingute täitmise sageduse osas piiratud, mistõttu võtab Hankija piisava konkurentsi tagamiseks arvesse andmeid pikema perioodi kohta kui RHS § 101 lg 1 p-s 2 sätestatud, kuid mitte rohkem kui 120 (saja kahekümne) kuu kohta.

4.2. Kvalifitseerimise tingimuste kehtestamisel peab Hankija lähtuma RHS § 3 üldpõhimõtetest, st, et kvalifitseerimise tingimused ei tohi olla meelevaldsed ega ebamõistlikult piiravad, peavad olema seotud konkreetse hankelingu sisuga ega tohi luua põhjendamatuid takistusi turule pääsuks. Direktiivi 2014/25/EL artikkel 37 lg 2 toetab sama lähenemist.

Proportsionaalsuse kontroll toimub kolmel järjestikusel astmel: kohasus, vajalikkus ja mõõdukus.

4.3. Käibenõude kvalifitseerimise tingimus on õigusvastane

4.3.1. Nõue ei ole kohane/ asjakohane Riigihanke esemes suhtes, vajalik ega ka proportsionaalne kitsamas mõttes (mõõdukas), välistab väiksemad ja uued turuosalised ning ei arvesta pakkujate tegelikku finantsvõimekust ega Riigihanke sisulist riskiprofiili, vaid tugineb formaalsele ja piiravale müügitulu näitajale, rikkudes seeläbi RHS §-i 3, RHS § 98 lg 1 ja Direktiivi 2014/25/EL artikli 37 lg 2 nõudeid.

4.3.2. Käibenõude seadmine ei ole juba olemuslikult hankelingu täitmiseks vajaliku taotleja majandusliku ja finantsseisundi tagamiseks kohane ega vajalik ega vasta seejuures netokäibe (müügitulu) suuruse ega ka piirangu, et müügitulu arvestatakse vaid kitsas valdkonnas - trammide või rongide (rööbastransport) projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas - proportsionaalsuse nõuetele.

4.3.3. Käibenõue ei ole kohane/ asjakohane Riigihanke eseme suhtes

4.3.3.1. Käibenõue ei arvesta pakkuja tegelikku suutlikkust hankelepingut täita ning tugineb formaalsele näitajale, mis ei väljenda pakkuja tänast finantsseisundit ega võimekust kanda tootmisperioodi kulusid, sh ei anna viimase kohta vajalikku ega piisavat infot.

4.3.3.2. Üksnes müügitulu ei kajasta pakkuja majanduslikku ja finantsilist suutlikkust hankelepingut täita, s.o ei ole sobiv finantsnäitaja. Registreeritud eraeksperdi finantseksperdi valdkonnas, audiitorbüroo Grant Thornton Baltic OÜ valdkonna juhi A.S.-i arvamus (edaspidi Arvamus 1) selgitatakse, et trammide tootmise ja müügiiga seotud suuremahulise hankelingu täitmiseks on vajalik, et pakkuja omaks eelkõige järgmisi piisavaid näitajaid: bilansilised näitajad nagu vaba raha, likviidsusnäitajad, käibekapitali struktuur, oma- ja võõrkapitali suhe ja täiendava laenamise suutlikkus (madal laenukapitali osakaal, madalad võlakoormuse suhtarvud ja EBITDA/laenu kordajad). Netokäive (müügitulu) ei anna sõltumata selle suurusest mingit indikatsiooni taotleja maksevõime ja finantsvõimekuse kohta, sh finantsstabiilsuse ja likviidsuse kohta ega kinnita seega ei tänast ega ka tulevast võimekust sarnases mahus hankelepinguid täita (Arvamus 1, lk 5). Seetõttu ei ole müügitulu sobiv näitaja hankelingu täitmise suutlikkuse hindamiseks. Netokäive (müügitulu) ei anna piisavat teavet pakkuja võimekuse kohta hankelepingut täita ning ei ole Riigihanke eseme suhtes kohane.

4.3.3.3. Varasem müügitulu on suunatud ajalukku ega kajasta pakkuja tänast finantsseisundit ja suutlikkust, netokäive ei kinnita tänast ega tulevast võimekust varasemas mahus hankelepinguid täita.

4.3.3.4. Käibenõude kitsendus (piiramine tegevusalaga) ei ole asjakohane.

Nõutav müügitulu peab olema saadud just trammide või rongide (raudteeveeremi) projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas. Selline piirang ei ole kooskõlas RHS §-i 98 nõudega, kuna see ei arvesta Riigihanke sisulist olemust ega võimalda hinnata pakkuja üldist majanduslikku suutlikkust. Ei ole põhjust nõuda käibenäitajate olemasolu vaid mingis kitsas valdkonnas, kuna ettevõtja majanduslik suutlikkus lepinguga seotud riske kanda ei sõltu sellest, milliste liiki tööde tegemisest on tema käive koosnenud.

4.3.3.5. Hankija peab andma ettevõtjatele võimaluse pakkumus esitada ega tohi konkurentsi piirata formaalsete või Riigihanke esemele mittevastavate tingimustega. Käibenõue ei ole kooskõlas Hankija vajadusega veenduda taotleja võimekuses kanda hankelepingu täitmisel majanduslikku koormat, s.o ei ole asjakohane Riigihanke eseme suhtes ega kohane proportsionaalsuse skaalal.

4.3.4. Käibenõue ei ole vajalik

4.3.4.1. Tingimus on vajalik, kui pakkuja võimet hankelepingut täita ei ole võimalik sama veenvalt tõendada kergema tingimuse abil. Sama eesmärki oleks võimalik saavutada vähem koormavate ja sisuliselt asjakohasemate meetmetega. Asjakohased ning hankeesemega kooskõlas olevad finantsstabiilsuse ja likviidsuse näitajad (kombinatsioonis) võimaldavad hinnata ettevõtja võimekust hankelepingu täitmiseks täpsemalt ja vähem piiraval viisil. Eeskätt tuleks äriühingu maksevõimet ja finantsvõimekust hinnata kolme põhiaruande (kasumiaruanne, bilanss ja rahavoogude aruanne) koosmõjus, milleks annab aluse RHS § 100 lg 1 (Arvamus 1, lk 6). Alternatiivide kaalumata jätmine viitab sellele, et Hankija ei ole täitnud oma kohustust hinnata kvalifitseerimise tingimuse vajalikkust ega taganud, et seatud tingimus oleks kooskõlas RHS §-iga 3 ja §-iga 98.

4.3.4.2. Käibenõude suurus on ülemäärane, s.o ebavajalik.

Netokäive ei anna sõltumata selle suuruselt mingit indikatsiooni maksevõime või finantsvõimekuse kohta (Arvamus 1, lk 7). Küll aga sulgeb kõrge lävend konkurentsi ka nende ettevõtjate jaoks, kellel on küll väiksem ajalooline müügitulu, kuid kes omavad piisavat kapitali, likviidsust ja muid olulisi finantsnäitajaid, mis võimaldavad neil lepingut edukalt täita. Hankija ei ole sisuliselt ega veenvalt põhjendanud, kuidas eeltoodud määrades ajaloolise netokäibe olemasolu tagab pakkuja majandusliku suutlikkuse hankelepingu täitmiseks, madalama netokäibe olemasolu aga mitte. Seega on Hankija netokäibe määra seadmisel tegutsenud formaalselt ning ei ole kaalunud ega arvestanud potentsiaalsete pakkujate võimekust ega sellele seatud tingimusi. Hoolsuskohustuse täitmiseks ning õiguspäraste hanketingimuste seadmiseks ei piisa sellest, et netokäibe nõue ei lähe vastuollu RHS § 100 lg-ga 3.

4.3.4.3. Käibenõude ebavajalikkus tuleneb ka kuluprofiilist.

Riigihanke eeldatav maksumus on 88 miljonit eurot, millest ligikaudu 2 miljonit moodustavad varuosad. Seega jääb trammide maksumuseks 86 miljonit eurot ehk ca 3,9 miljonit ühe trammi kohta. Esimese aastaga tuleb tarnida 10 trammi, mis teeb ca 39 miljonit eurot. Hankija tasub lepingu sõlmimisel 10% esimese 10 trammi hinnast (ca 3,9 miljonit eurot) ning hankelepingu järgi ka tootmise etapis. Ilma Hankija etappide vahelise maksmiseta on pakkuja aastane kulukoormus ligikaudu 35 miljonit eurot. Sellest tulenevalt on 50 miljoni euro suurune aastane netokäibe nõue ebaproportsionaalne võrreldes tegeliku kuluga.

4.3.4.4. Ebaproportsionaalne (ebavajalik) on ka käibenõudes sisalduv tegevusala piirang, mis olemuslikult ei ole sobiv tingimus trammide tootmiseks ja müügiks vajaliku hankelepingu täitmise majandusliku suutlikkuse tagamiseks. Kitsendus välistab põhjendamatult ettevõtjad, kellel on piisav kogemus ja finantsvõimekus, kuid kelle tegevusvaldkond ei lange täielikult kitsendusega kokku. Samas võivad sellised ettevõtted omada samaväärset või isegi suuremat finantsvõimekust.

4.3.4.5. Hankija ei saa piirduda seisukohaga, et tal on õigus kehtestada mistahes tingimusi vaid ta peab oma vajadusi sisuliselt ja arusaadavalt põhjendama. Riigihankes ei ole käibenõue isegi juhul, kui seda saaks pidada kohaseks, ainuke ega vältimatu abinõu, sh on proportsionaalsuse skaalal nii iseseisvalt kui ka kogumis ebavajalikud Riigihankes seatud käibenõude kõrge määr ning tegevusala piirang.

4.3.5. Käibenõue ei ole mõõdukas (s.o proportsionaalne kitsamas mõttes)

Isegi juhul, kui netokäibe nõue oleks sisuliselt kohane ja vajalik, tuleb selle proportsionaalsust hinnata igakordselt konkreetse riigihanke kontekstis. Käibenõue soosib suurettevõtteid, kellel on varasemalt olnud võimalus osaleda mahukates trammihangetes või rongihangetes, samas kui väiksemad, kuid sisuliselt pädevad pakkujad jäävad kõrvale. Piirangust tulenev põhiõiguse riive on ulatuslik ja intensiivne ning välistab Vaidlustaja, kellel on tegelik majanduslik ja finantsvõimekus hankelepingu täitmiseks, kuid kelle ajalooline müügitulu ei vasta formaalsele kriteeriumile.

4.4. Referentslepingute nõue on õigusvastane

Nõue ei ole asjakohane Riigihanke eseme suhtes ega kohane proportsionaalsuse skaalal (ei ole vajalik ega ole mõõdukas). Tingimus ei arvesta pakkujate tegelikku tehnilist ja organisatsioonilist suutlikkust ega Riigihanke sisulist riskiprofiili, vaid tugineb formaalsele ja piiravale kogemusnõudele, rikkudes seeläbi RHS §-i 3, § 98 lg 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL nõudeid.

Nõue, mille kohaselt peab pakkujal olema vähemalt neli varasemat lepingut, millest igaüks hõlmab ainult trammi tarnet ning millest igaühe maksumus on vähemalt 10 miljonit eurot, välistab põhjendamatult väiksemad ja uuemad turuosaliselised.

4.4.1. Referentslepingute nõue ei ole kohane/ asjakohane Riigihanke eseme suhtes

4.4.1.1. See ei arvesta pakkuja tegelikku suutlikkust hankelepingu täita. Lepingute arv, maksumus ja valdkonna piirang ei ole kogemuse sisulise mahu ja tehnilise keerukuse suhtes asjakohased näitajad. Rööbastranspordi alal pädev asjatundja, ekspert V. V. on oma asjatundja arvamuses (edaspidi Arvamus 2) selgitanud, et tingimus piirab konkurentsi, välistades ettevõtted, kellel on tegelikult kogu tehniline, inseneri- ja tootmisbaas lepingu täitmiseks, kuid kes viivad projekte ellu teistmoodi. Pädevuse määravad hoopis järgmised näitajad: 1) projekteerimis-, tootmis- ja katserajatiste olemasolu, 2) kogemus sarnaste tehniliste ülesannete täitmisel ja 3) inseneritööjõu, sertifitseerimise, katsestendide ja kvaliteedijuhtimissüsteemi olemasolu (Arvamus 2, p 4.2). Lepingute maht kui ka lepingute maksumus on nii iseseisvalt kui ka kombinatsioonis Riigihanke seisukohast asjakohatud.

4.4.1.2. Lepingute maht ei anna usaldusväärset teavet pakkuja tehnilise ja kutsealase pädevuse kohta. Eksperti hinnangul on tegelik suutlikkus lepingut täita tagatud, kui on olemas üks või mitu teostatud projekti, millel on võrreldavad tehnilised nõuded, isegi kui nende arv on väiksem kui neli. Peamine kriteerium peaks olema projekti edukas elluviimine, mitte lepingute arv.

4.4.1.3. Lepingu maksumus ei anna usaldusväärset teavet pakkuja tehnilise ja kutsealase pädevuse kohta. Referentslepingute nõue ei ole Riigihanke eseme suhtes kohane ega põhjendatud, kuna 4 lepingu täitmine mahus iga leping 10 miljonit ei näita pakkuja tegelikku kogemust ja võimekust ega anna seega piisavat ja usaldusväärset infot hankelepingu täitmise tehnilise ja kutsealase võimekuse kohta.

4.4.2. Referentslepingute nõue ei ole vajalik

4.4.2.1. Isegi kui referentslepingute nõue oleks asjakohane, ei ole see proportsionaalsuse skaalal vajalik ja sama eesmärgi oleks võimalik saavutada vähem piiravate ja sisuliselt asjakohasemate meetmetega. Trammide projekteerimiseks, tootmiseks ja müügiks vajalikud tehnilise ja kutsealase pädevuse näitajad on projekteerimis-, tootmis- ja katserajatiste olemasolu, kogemus sarnaste tehniliste ülesannete täitmisel ja inseneritööjõu, sertifitseerimise, katsestendide ja kvaliteedijuhtimissüsteemi olemasolu (Arvamus 2, p 4.2). Lisaks kuulub trammide tootmine tegevusvaldkonda, mis eeldab vastava kvalifikatsiooni ja sertifitseerimise olemasolu ettevõttel. Akrediteeritud asutuste poolt väljastatud sertifikaadid ongi peamiseks ja nõuetekohaseks tõendiks selle kohta, et ettevõttel on olemas vajalikud tehnoloogilised võimalused, kvalifitseeritud personal ning tootmisressursid trammiveeremi valmistamiseks.

4.4.3. Lepingute arv (4) on ülemäärane, s.o ebavajalik.

Referentslepingute nõue ei ole kohane ega ka abinõuna ainuke ega vältimatu. Pädevust on võimalik tagada ka väiksema arvu lepingutega kui 4 ja täiendavate referentside nõudmine ei suurenda sisuliselt pakkuja usaldusväärset vaid piirab põhjendamatult konkurentsi.

4.4.4. Referentslepingute maksumuse nõue (a' 10 miljonit eurot) on ebavajalik.

4.4.4.1. Isegi kui Hankija seatud kõrge lüvend (iga leping vähemalt 10 miljonit) oleks seotud Riigihanke tegeliku riskiprofiiliga (millega Vaidlustaja ei nõustu), ei ole see sellegipoolest vältimatult vajalik pakkuja suutlikkuse hindamiseks. Pakkuja tehnilise ja kutsealase suutlikkuse tagab ka 3-4 miljoni suuruse maksumusega piloottrammide seeria arendamise projekt.

4.4.4.2. Referentslepingute piiramine üksnes trammide projekteerimise, tootmise ja müügiga ei ole proportsionaalsuse skaalal vajalik tingimus. Nõuetekohaselt täidetud rongide projekteerimine ja tootmine on trammidega tehniliselt sarnane tegevusvaldkond. Rongidega seotud referentside välistamine on vastuolus Hankija seatud Käibenõudega.

Kitsendav lähenemine mõjutab eelkõige väiksemaid ja uuemaid ettevõtteid, kellel ei pruugi olla mahukaid varasemaid lepinguid, kuid kes on tehniliselt ja organisatsiooniliselt võimekad. Tehniliselt sarnaste rongiprojektide välistamine piirab põhjendamatult konkurentsi, välistab sisuliselt pädevad pakkujad ning ei suurenda usaldusväärset. Hankija eesmärgi saab saavutada vähem piiravate ja sisuliselt adekvaatsemate kriteeriumide abil.

4.4.5. Referentslepingute nõue ei ole mõõdukas (s.o proportsionaalne kitsamas tähenduses)

4.4.5.1. Nõue ei ole mõõdukas, kuna piirangu eesmärk – hankelepingu täitmiseks vajaliku pakkuja tehnilise ja kutsealase suutlikkuse tagamine – on Riigihankest kõrvale jäävate pakkujate põhiõiguse riivet arvestades liiga intensiivne (ebamõõdukas). Seega on tegemist ülemäärase ja põhjendamata piiranguga, mis välistab hankemenetlusest ka sellised pakkujad, kellel on tegelik tehniline ja kutsealane pädevus hankelepingu täitmiseks.

4.4.5.2. Piirangu eesmärgi tähtsus on piirangu kohasust ja vajalikkust puudutavate asjaolude tõttu ilmselgelt väiksem. Referentslepingute nõue ei lähtu konkurentsi maksimaalse ärakasutamise põhimõttest.

4.4.5.3. Piirangust tulenev põhiõiguse riive on ulatuslik ja intensiivne. Trammide tootmise turg on kitsas ja väga spetsiifiline, kus kogemuse omandamine sõltub suuresti riigihangetest. Referentslepingute nõue välistab Vaidlustaja, kellel on tegelik tehniline ja kutsealane suutlikkus kõnealuse hankelepingu täitmiseks.

4.5. Kaebeõigus

Vaidlustaja on huvitatud hankemenetluses osalemast, kuid vaidlustatud tingimused takistavad tal seda tegemast. Vaidlustaja pakub turul teenuseid, mida Hankija Riigihanke raames hankida soovib. Lisaks on Vaidlustajal preventiivsed huvid:

- soov saavutada olukord, kus Vaidlustaja ei oleks sunnitud pakkumust esitama õigusvastaste tingimustega riigihankes;
- saavutada järelm, et edaspidi ei korraldataks sarnastel põhjustel õigusvastaste tingimustega riigihankeid.

4.6. **Vaidlustaja** täiendas 28.10.2025 oma seisukohti järgnevalt.

4.6.1. Vaidluse põhituumaks on küsimus Hankija seatud kvalifitseerimise tingimuste asjakohasusest ja proportsionaalsusest (sobivusest, vajalikkusest, mõõdukusest). Hankija on kehtestanud Käibenõude ja Referentslepingute nõude pealiskaudselt ja formaalselt. Hankija ei ole seejuures ei hankemenetluses ega vaidlustusmenetluses suutnud esitada sisulisi ja veenvaid põhjendusi, kuidas Käibenõue ja Referentslepingute nõue on asjakohane / sobiv, vajalik ning mõõdukas. Vaidlust ei ole selles, et Hankijal on õigus seada pakkujate majandusliku ja finantsalase võimekuse ning tehnilise ja kutsealase pädevuse tagamiseks nõudeid. Samuti ei ole Vaidlustaja väitnud, et netokäibe (müügitulu) nõuet kui sellist ei saaks kvalifitseerimise tingimusena üldse esitada (saab, aga asjakohaselt, s.o koosmõjus ettevõtte jätkusuutlikkust väljendavate näitajatega) või et Hankija ei saaks üldse referentslepinguid nõuda. Vaidlus on nende nõuete seadmise viisi üle – vaidlustatud nõuded ei anna vajalikku ja adekvaatset teavet nende nõuete seadmise eesmärgi kohta, samuti ei ole võimalik veenduda, et Hankija seatud nõuded on vältimatult vajalikud Riigihanke eesmärgi saavutamiseks.

4.6.2. Vaidlustaja on tõendanud reaalsel võimalust Riigihankes osaleda.

Vaidlustaja on näidanud, kuidas vaidlusalused kvalifitseerimise tingimused takistavad Riigihankes osalemist ja vaidlustuse rahuldamise korral kohustub Hankija kõrvaldama tuvastatud õigusrikkumise ja muutma RHAD-i. Vaidlustajal on olemas vajalik majanduslik ja finantsalane võimekus ning tehnilise ja kutsealane suutlikkus hankelepingu täitmiseks, mida kinnitavad nii Arvamus 1 kui ka Arvamus 2. Hankija on jätnud arvestamata, et nõutavat kogemust ja pädevust on võimalik tõendada ka ühispakkumuse esitamise teel.

4.6.3. Kvalifitseerimise tingimused ei ole õiguspärased

4.6.3.1. Hankija tugineb üldsõnalistele ja tõendamata väidetele ning formaalsele seisukohale, justkui ei alluks vaidlustatud tingimused kohasuse ja proportsionaalsuse kontrollile. Hankija unustab, et seadus ei kirjuta ette täpset viisi, kuidas igakordselt kvalifitseerimise tingimusi sätestada, vaid sätestab üldised põhimõtted, millest Hankija peab lähtuma.

4.6.3.2. Hankija viide varasematele hangetele ja varasemale vaidlustusele on eksitav. Käesolev vaidlustus erineb oluliselt nii seisukohtade kui tõendite poolest. Vaidlustajale teadaolevalt ei ole varasemates menetlustes ka õigusväliste asjaolude hindamiseks eksperte kaasatud ega vastavaid tõendeid esitatud.

4.6.3.3. Vaidlustaja ei ole väitnud, et netokäibe (müügitulu) nõuet kui sellist ei saaks kvalifitseerimise tingimusena üldse esitada või et Hankija ei saaks üldse referentslepinguid nõuda. Hankija kohustus on põhjendada kvalifitseerimise tingimuste vajalikkust ja proportsionaalsust. Hankija ei ole esitanud ühtegi sisulist ega veenvat argumenti, mis kinnitaks vaidlustatud kvalifitseerimise tingimuste kohasust ja proportsionaalsust. Hankija seisukohtadest nähtub, et Hankija ei ole mingit sisulist kaalumist kvalifitseerimise tingimuste seadmisel läbi viinud.

4.6.4. Käibenõue on õigusvastane

4.6.4.1. Hankija on piirdunud formaalse põhjendusega, et käibenõue on *lihtsaim ja tavapäraseim viis* pakkujate kvalifikatsiooni kontrollimiseks, kuid selline lähenemine ei ole kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Vaidluse all ei ole pakkujate majandusliku ja finantsilise seisundi tagamiseks tingimuste seadmise õigus vaid Hankijal tuleb seda teha sisuliselt ja asjakohaste näitajate alusel, mitte formaalse ja eksitava kriteeriumi kaudu. Vaidlustaja ei väida, et Hankija ei võiks pakkujate varasema netokäibe (müügitulu) osas üldse mingeid nõudeid seada - netokäibe nõuet saab esitada vaid asjakohaselt. Arvamus 1 kinnitab, et üksnes käibenõue ei taga Hankija seatud eesmärki ning et Hankija ei ole kaalunud vähem piiravaid ja asjakohasemaid meetmeid. Ekspert on ühtlasi näidanud, millised näitajad annavad tegelikult adekvaatset teavet majandusliku jätkusuutlikkuse kohta

4.6.4.2. Hankija väidab, et Riigihankes on Käibenõude seadmine kohane ja proportsionaalne, kuid ei ole selgitanud kohasust ega proportsionaalsust sisuliselt. Seejuures ei vabasta asjaolu, et Käibenõue ei ületa RHS § 100 lg 3 piirangut, Hankijat kohustusest põhjendada hiljemalt vaidlustusmenetluses nõuete kohasust ja proportsionaalsust. Hankija ei ole mh suutnud selgitada, kuidas saab ainuüksi netokäibe (müügitulu) nõude seadmine piisavalt ja adekvaatselt tagada hankelepingu täitmise majanduslikku suutlikkust, kui sama pakkuja teised majandusnäitajad (nt märkimisväärne võlakooormus, pidev negatiivne rahavoog) võivad näidata hoopis seda, et ettevõttel puudub mistahes jätkusuutlikkus varasema tegevuse jätkamiseks ning hankelepingu täitmiseks. Samuti ei ole Hankija suutnud ümber lükata finantsekspert A. S.-i esile toodut, et ainuüksi müügitulu suurust hinnates ei saa tagada, et varasema suure müügituluga ettevõtte pole hankelepingu täitmise ajaks juba pankrotiseisus.

4.6.4.3. Hankija on ebaõigesti piirdunud mugavuspraktikaga.

4.6.4.4. Hankija kaalutusõigus ei välista proportsionaalsuse kontrolli.

4.6.4.5. Hankija väide, et pikaajaline tarnetsükkel ja optsioonide võimalik realiseerimine õigustavad 50 miljoni euro suurust käibenõuet, ei ole põhjendatud ega proportsionaalne. Arvestada tuleb ka täitmistagatist. Kuna kvalifitseerimise tingimuste kontroll allub täielikult nii kohasuse kui ka proportsionaalsuse kontrollile, siis on ebaõige Hankija väide nagu peaks Vaidlustaja edukaks vaidlustamiseks esile tooma mingid täiendavad erandlikud asjaolud. Vaidlustaja leiab, et isegi kui esimese aasta jooksul tarnitakse 10 trammi, siis maksegraafiku tõttu jääb pakkuja tegelikult kulukoormuseks ca 35 miljonit eurot, mitte 50 miljonit eurot.

4.6.4.6. Hankija väide, et pakkuja peab taluma märkimisväärset majanduslikku koormust, ei õigusta ebaproportsionaalseid kvalifitseerimise tingimusi ega konkurentsi piiravaid nõudeid.

4.6.5. Referentslepingute nõue on õigusvastane

4.6.5.1. Vaidlustaja ei ole vaidlustanud varasema kogemuse nõude vajalikkust kui sellist ega väitnud, et referentslepinguid ei tohiks varasema kogemuse tagamiseks üldse nõuda. Referentslepinguid kui selliseid on pakkuja tehnilise ja kutsealase pädevuse tagamiseks võimalik ja lubatav seada, kuid üksnes asjakohaselt (selliselt, et referentslepingute puhul kontrollitakse tehnilise ja kutsealase pädevuse suhtes asjakohaseid näitajad) ja proportsionaalselt. Hankija valitud viis on ebakohane ja ebaproportsionaalne.

4.6.5.2. Vaidlustaja ekspert on asunud seisukohale, et Referentslepingute nõudes seatud lepingute arv, maksumus ja valdkonna piirang ei ole kogemuse sisulise mahu ja tehnilise keerukuse suhtes asjakohased näitajad. Eksperti hinnangul ei kajasta lepingute arv ja maht pakkuja tegelikku pädevust.

4.6.5.3. Hankija peab suutma iga piirava tingimuse (sh lepingute arvu, rahalise mahu ja valdkondliku piirangu) seadmist selgelt ja arusaadavalt põhjendada, sh suutma iga seatud tingimuse osas veenvalt näidata, et alternatiivsed, leebemad meetmed (nt väiksem arv, väiksem rahaline maksumus ja laiem valdkond) ei taga tehnilise ja kutsealase pädevuse eesmärki. Hankija ignoreerib Arvamused 2 ja selles toodud järeldusi. Alternatiivide kaalumata jätmine kinnitab formaalset, mitte sisulist lähenemist.

4.6.5.4. Hankija ei ole sisuliselt analüüsinud, kuidas lepingute arv ja maksumus seostuvad pakkuja tegeliku tehnilise ja kutsealase suutlikkusega. Eksperti hinnang (Arvamus 2) kinnitab, et trammiprojektide keerukus ei sõltu lepingu rahalisest mahust ega lepingute arvust.

4.6.5.5. Valdkondlik kitsendus trammidele on põhjendamatult piirav. Referentsinõude piiramine ainult trammide projekteerimise ja tootmise valdkonnale välistab pakkujad, kellel on tegelik suutlikkus, kuid kelle kogemus pärineb rongide või muu rööbastranspordi tootmisest. Vaidlustajal puudub teadmine, et varasemates riigihangetes oleks eksperthinnangute põhiselt sisuliselt hinnatud, kas allikate (valdkondade) kitsendamine on kohane ja proportsionaalne.

4.6.5.6. Lepingute arv ja maksumus ei ole sisuliselt põhjendatud. Hankija ei ole näidanud, miks just neli lepingut, igaüks vähemalt 10 miljoni euro suurune, on vältimatult vajalik. Arv ei väljenda kutsealast suutlikkust.

4.6.5.7. Hankija viide Riigihanke eeldatavale maksumusele ei õigusta seatud taset. Referentslepingute maksumuse nõue ei arvesta turu eripära ega kohaliku hinnataseme mõju.

4.6.6. Põhjendamis- ja tõendamiskohustuse lünka ei saa hilisemates seisukohtades täita.

4.6.7. Hankija väide, et akronüümide kasutamine viitab seotusele Vene Föderatsiooniga, on asjakohatu, aga ka sisuliselt alusetu ja eksitav.

Hankija väide on asjakohatu, kuna Vaidlustaja võimaliku seotuse asjaolud ei mõjuta RHAD-i õiguspärasuse küsimuse lahendamist. Hankija väide on ka vale. OMCK puhul on tegemist venekeelse lühendiga ehk akronüümiga, mis tähistab dokumentide hoidmise kohana kvaliteedijuhtimise kvaliteedisüsteemi juhtimise osakonda (OMCK – Отдел менеджмента системы качества). Vaidlustaja ega ka grupiettevoite DLRR ei ole Vene Föderatsiooniga seotud ei juriidiliselt, majanduslikult ega tegevuslikult.

5. Aktsiaselts Tallinna Linnatransport vaidleb vaidlustusele vastu.

5.1. Vaidlustus tuleb jätta vaatamata, kuna Vaidlustaja ei ole tõendanud reaalselt võimalust Riigihankes osaleda.

5.1.1. RHAD-i tingimuste üle vaidlemisel ei saa Riigihankes osalemise huvi olla abstraktne või teoreetiline. Kui Vaidlustaja ei saaks Riigihankes osaleda ka siis, kui vaidluse all olevat tingimust poleks, siis pole Vaidlustajal ka vaidlustuse esitamise õigust.

5.1.2. Vaidlustaja pole kaebeõigust usutavalt selgitanud ega tõendanud. Vaidlustaja väidab, et pakub turul teenuseid, mida Hankija Riigihanke raames hankida soovib. Milliseid Hankija vajata vaid teenuseid ta pakub, vaidlustusest ei selgu. Riigihanke peamiseks eesmärgiks on asjade ostmine, täpsemalt 10 trammide soetamine koos optionsiooniga 12 täiendava trammide ostmiseks. Isegi kui Vaidlustaja pakuks trammide tehnohoolduse teenust, ei piisa sellest järeldamiseks, et Vaidlustajal on vaidlustuse esitamise õigus Riigihankes, mille eesmärgiks on trammide ostmine.

5.1.3. Vaidlustaja konsolideeritud majandusaasta aruandest nähtub üksnes tõsiasi, et Vaidlustaja tegevusalad on seotud rongide, raudtee ning kinnisvara arenduse, ehituse ja golfiväljakute opereerimisega. Hankija ei telli Riigihankega rongi ega nt ka golfiväljakute opereerimist.

5.2. Vaidlustaja vaidlustus tuleb jätta rahuldamata.

5.2.1. Vaidlustus on suhteliselt ebatavaline. Ühest küljest on osaliselt asutud vaidlustama Hankija õigust üldse enimlevinud kvalifitseerimise tingimusi seada ning teisest küljest väidetakse nende õigusvastasust tuginedes põhiseaduslikule proportsionaalsustele. Vaidlustusel on ka lisad, mida Vaidlustaja nimetab eksperdi arvamusteks, milledega püütakse mh selgitada, kuidas Vaidlustaja on finantsiliselt ja tehniliselt võimekas, mistõttu Hankija ei tohiks mh seaduses sätestatud aluseid taotlejate kvalifikatsiooni kontrollimiseks seada.

5.2.2. Hankija huvi on soetada vähemalt 10 kuni 22 kvaliteetset trammide. Hankijal on huvi tulevase hankelepingu kvaliteetse ja nõuetekohase täitmise suhtes, mida ei saa lahutada võimaliku eduka pakkuja isikust. Hankija on seadnud vaidlustatud kvalifitseerimise tingimused, kuivõrd nende najal saab Hankija veenduda, et kvalifitseeruvad taotlejad on eelduslikult võimelised tulevase hankelepingut nõuetekohaselt täitma ja taotlejatel on sellise lepingu täitmiseks ka varasem kogemus. Seega seab Hankija kvalifitseerimise tingimusi selleks, et kaitsta oma õiguspärast huvi lõppastmes tulevase hankelepingu nõuetekohase täitmise suhtes.

5.3. Hankija saab vaidlustusest lõppastmes aru nii, et Vaidlustaja hinnangul ei ole Käibenõue ega Referentslepingu nõue isegi olemuslikult sobivad kvalifitseerimise tingimused. Vaidlustaja eksib.

5.4. Käibenõue on õiguspärane

5.4.1. Vaidlustaja vaidleb lõppastmes Käibenõude kui kontseptsiooniga ning vaidlustab Käibenõude proportsionaalsuse ka kitsamas mõttes, selle allikate ja suuruse osas.

Hankija saab vaidlustusest aru nii, et vaidlustatakse:

- 1) Käibenõuet kui kontseptsiooni, ehk Hankija õigust sellist kvalifitseerimise tingimust seada;
- 2) netokäibe nn päritolu trammide või rongide (rööbastransport) projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnast;
- 3) netokäibe suurust vähemalt 50 000 000 eurot igal viimasel kolmel majandusaastal.

5.4.2. Käibenõue on taotlejate kvalifikatsiooni kontrollimiseks vajalik ja sobiv.

5.4.2.1. Hankija saab Vaidlustajast aru nii, et Käibenõue ei võimalda olemuslikult tuvastada

taotleja võimet hankelepingu nõuetekohaselt täita. Selle kinnituseks on Vaidlustaja väitnud, et eksisteerivad mingid muud näitajad, mis väidetavalt võimaldaksid paremini kontrollida taotleja eeldatavat võimet hankelepingu täita. Samuti väidab Vaidlustaja, et kuna Käibenõue on suunatud minevikku, siis see ei kajasta ettevõtja tänast suutlikkust.

Ühestki teadaolevast õigusaktist ega haldus- ja kohtupraktikast ei tulene, et Hankija ei tohi põhimõtteliselt seada seadusest tulenevat kvalifitseerimise tingimust. Hankija on tingimuste sisustamisel piiratud üksnes RHS § 98 lg 1 teise lausega, mille kohaselt peavad kvalifitseerimise tingimused vastama hankelepingu esemeks olevate asjade, teenuste või ehitustööde olemusele, kogusele ja otstarbele ning olema nendega proportsionaalsed. Seevastu piiranguid Käibenõude seadmiseks üleüldse ei ole seadusandja ette näinud. Kvalifitseerimise tingimuste valik ei allu kohtulikule kontrollile abstraktselt ning kohus ei saa hankijale ette kirjutada, milliseid tingimusi hankija peaks kehtestama või mitte kehtestama.

5.4.2.2. Direktiivi 2014/24 art 58 lg 3 sätestab, et hankija võib seoses majandusliku ja finantsseisundiga kehtestada nõuded tagamaks, et ettevõtjal on lepingu täitmiseks vajalik majanduslik ja finantsalane suutlikkus. Selleks võib avaliku sektori hankija eelkõige nõuda, et ettevõtjatel oleks teatav minimaalne aastakäive, sealhulgas teatav miinimumkäive lepinguga hõlmatud valdkonnas. Seega nähtub juba RHS §-ide 98 ja 100 aluseks olevast direktiivist, et käibenõue on selline kvalifitseerimise tingimus, mida hankija võiks eelistatult või esmasena kasutada. Ekslik on Vaidlustaja käsitus sellest, kuidas RHS-ist ja direktiividest tulenev kvalifitseerimise tingimus ei täida oma eesmärki. Vaidlustaja või tema finantseksperdi arvamus ei saa ümber lükata direktiivi ja seaduse sätete sisu ja mõtet ning neid tõlgendava haldus- ja kohtupraktika.

5.4.2.3. Netokäivet puudutava kvalifitseerimise tingimuse ebaproportsionaalsus muul kui nõude liiasuse ehk kitsamas tähenduses ebaproportsionaalsuse kaalutlusel saab olla üksnes erandlik. Need erandlikud asjaolud ei saa olla aga seotud kitsalt Vaidlustaja endaga, kuivõrd Hankija ei saa kvalifitseerimise tingimusi seada üksnes Vaidlustajale. Vaidlustuse eesmärk ei saa olla Vaidlustajale meelepäraste tingimuste saamine. Riigihanke korraldamise üldpõhimõtted ei eelda ka seda, et Hankija peab kehtestama nõuded, mis võimaldaksid pakkumuse esitada võimalikult paljudel ettevõtjatel

5.4.2.4. Hankija ei pea tingimusi seadma nn väikseima ühisnimetaja kohaselt, lähtudes nt sellest, et milliseid tingimusi suudaks täita Vaidlustaja või mõni muu ettevõtja ja jätma oma vajadused tagaplaanile. Iga alustav ettevõtja ei saa väita, et kvalifitseerimise tingimused on õigusvastased, kuna tema neile ei vasta.

5.4.2.5. Hankija on Käibenõude seadmisel lähtunud peamiselt kaalutlusest, et talle on oluline see, et taotlejal oleks majanduslik võime tegutseda rööbastranspordi projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas, kuivõrd selles valdkonnas tegutsemise pikaajaline võime on lahutamatu seotud tulevase hankelepingu esemega.

Hankelepingu esemeks on kuni 22 uue trammi tarnimine, mis valmistatakse rätsepatööna keskmisest erilisematesse kliimaatilistesse ja tehnilistesse (rööpmelaius) tingimustesse. Hankija kogemus varasematest riigihangetest ilmestab seda, et optioonide rakendamine on pigem väga tõenäoline, mis tähendab, et ka praegusel juhul võib eeldada, et lõppastmes soetatakse 22 uut trammi.

5.4.2.6. Hankija on kavandanud uute trammide kasutamise nõnda, et kümme trammi on mõeldud teenindama tulevasi Pelguranna ja Liivalaia tn trammiliine. Optioonitrammid on mõeldud aga asendama vanu KT-4 ja KT-6 liigendtramme, mis amortiseeruvad hiljemalt 2031. aastal, kuid mida Hankija soovib varem asendada uuema trammipargiga. Esimene tramm peab olema tarnitud hiljemalt 33 kuud pärast hankelepingu sõlmimist. Kui eeldada, et hankelepunguni jõutakse nt 2026. aasta mais, siis on esimese trammi tarne tähtaeg 2029. aasta

veebruaries. Selline ajavahemik on trammide hankimise puhul tavapärane, kuna tramm ei ole riulitoode, vaid see tuleb esmalt projekteerida, seda iseäranis ka Tallinna eripärast trammiteed ja kliimatilisi tingimusi silmas pidades. Ülejäänud üheksa nn põhitrammi tarnimise tähtaeg kooskõlastatakse eraldi, kuid Hankija hinnangul on iga pakkuja huvides tarnida tellitud trammid võimalikult kiiresti, kuivõrd sellest sõltub ka täitja tasustamine. Hankelepingu p-ide 2.5-2.6 kohaselt tasub Hankija kokku 70% iga trammide maksumusest pärast trammide vastuvõtmist, mis tähendab, et valdav osa lepingu tasust ühe trammide kohta tasutakse igal juhul pärast iga trammide tarnimist. See motiveerib pakkujat ka trammide võimalikult kiiresti tarnima.

Seega on Hankija Riigihanke tingimused üles ehitanud eeldusele, et kümme põhitrammi tarnitakse hiljemalt 2029. aasta sügiseks. Optsioonitrammide osas sätestab RHAD-i „Juhised pakkujale“ p 8.2.1, et optsiooni teostamise tähtaeg ei või olla lühem kui 16 kuud alates hankelepingu sõlmimisest. Hankija senine praktika näitab, et pakkujad soovivad, et Hankija otsustaks optsiooni rakendamise võimalikult kohe, kuivõrd ühe tootmistsükliga on lihtsam ja soodsam toota rohkem trammide, kui mitme tsükliga. Eduka pakkuja jaoks tähendab see eelduslikult seda, et tal peab olema majanduslik võimekus projekteerida ja tarnida näiteks 2029. aasta lõpuks 22 trammide, kusjuures suur osa hankelepingu täitmise algusest oleks pühendatud projekteerimisele. Seega ei jaotu hankelepingu täitmise majanduslik koormus aastate lõikes ühtlaselt, vaid pakkuja peab olema võimeline projekteerima ja iseäranis tootma lühikese aja jooksul märkimisväärse arvu trammide.

5.4.2.7. Tehnilise kirjelduse p-is 3.3 on trammide kasutuseana ette nähtud vähemalt 40 aastat ning hankelepingu täitja peab mh täitma ka garantiiagseid kohustusi. Seega edukas pakkuja peab igal juhul võtma pikaajase vastutuse lepingu täitmisel tõusetuda võivate probleemide lahendamise eest ja selliseid pikaajaseid kohustusi ka realselt täitma. Kui Hankija kohaldab optsiooni, siis kasvavad sellest tulenevalt täitja garantiiaegsed kohustused. Käibenõue iseloomustab seda eeldatavat võimekust ka olemuslikult.

5.4.2.8. Hankija on kvalifitseerimise tingimuste, sh Käibenõude valikul lähtunud ka varasemast kogemusest (nt riigihanked 233711 ja 134921). Haldus- ja kohtupraktikast ei tulene, et lähtumine varasematest hangetest poleks legitiimne kaalutlus. Hankija saab Käibenõuet kohaldada ühetaoliselt ja objektiivselt võimalikele taotlejatele, aidates nõnda Hankijal ühtsetel alustel teha eelvalik ettevõtjatel vahel, kes eelduslikult tulevast lepingut täita suudavad. Sellist valikut toetab juba eespool viidatud direktiivides esitatud käsitus, mis peab käibenõude seadmist teiste võimalike majandusliku ja finantsseisundi näitajate ees eelistatuks.

5.4.3. Käibenõue on õiguspärane suuruse ja allikate osas.

5.4.3.1. Hankija on võimaldanud Käibenõuet täita müügituluga trammide või rongide (rööbastransport) projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas. RHS § 98 lg 1 teises lauses sätestatud hankelepingu esemele vastavuse eeldusega oleks käibenõue vastuolus siis, kui see lähtuks kas kvantitatiivselt suuremast hankelepingu mahust või kvalitatiivselt erinevast hankelepingu objektist võrreldes sellega, mida hangitakse. Käibenõue vastab hankelepingu esemele ning on lepingu esemega võrreldes isegi taotlejaid soosiv, kuna võimaldab kvalifitseerimiseks arvestada nii trammide, kui ka rongide projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonna netokäivet.

5.4.3.2. Hankijale arusaadavalt vaidlustab Vaidlustaja Käibenõude selle nn liiasuse argumendil. Kuivõrd Riigihanke eeldatav maksumus on 88 miljonit eurot, siis ei ületa käibenõue RHS § 100 lg-s 3 sätestatud piirmäära, mis võiks omakorda tuua kaasa kahtluse, et tegemist võib olla ebaproportsionaalse käibenõudega.

Hankija on netokäibe nõude seadnud lähtudes vajadusest tagada, et taotleja kui võimalik hankelepingu täitja, suudaks hankelepingu nõuetekohaselt täita ja kanda hankelepingu täitmise majanduslikku koormat. Käibenõude suuruse määratlemisel võttis Hankija arvesse, et

hankelepingu alusel tellitakse tõenäoliselt 22 (10+12) trammi. Tramm tuleb enne ka projekteerida, milleks võib kuluda aastaid ja mis nõuab samuti majanduslikku võimekust. Vaatamata sellele küllaltki madalale nivoole projekteeritavate, toodetavate ja müüdavate trammide arvu osas, on Hankijale oluline, et trammide tarnija tegutseks järjepidevalt trammide või rongide projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas ning see ei oleks talle juhuslik või kõrvaline tegevusvaldkond. See omakorda tähendab, et Hankija soovib, et talle tarniks tramme ettevõtja, kes on kolme viimase majandusaasta jooksul tramme või ronge järjepidevalt projekteerinud, tootnud ja müünud, eelduslikult võrreldaval arvul nende trammidega, mida Hankija planeerib Riigihanke raames sarnase ajaperioodi jooksul soetada. Käibenõuet täitva taotleja puhul saab seetõttu eeldada, et ta on võimeline kandma hankelepingu täitmise majanduslikku koormat.

5.5. Referentslepingute nõue on õiguspärane

Vaidlustaja on vaidlustanud nii Hankija õiguse varasemat kogemust referentslepingute kaudu üldse nõuda, nõutavate lepingute arvu, nende rahalise mahu ja varasema kogemuse sisu (lepingu eseme).

5.5.1. Hankijale on taotlejate varasem kogemus vajalik

Hankijal on õigus taotlejatelt varasemat kogemust nõuda, kui kogemus on hankelepingu spetsiifikat arvestades vajalik. Hankija hinnangul on trammid piisavalt spetsiifiline hankelepingu ese, et Hankija huve ega ka avalikku huvi, sh liikluse ja sõitjate ohutust, ei saaks tagada varasema kogemusega.

5.5.2. RHS § 101 lg 1 määratleb sarnaselt RHS §-ile 98, et sellel alusel seatav nõue peab olema seotud hankelepingu esemega, täpsemalt vastama hankelepingu alusel ostetavate asjade, tellitavate teenuste või ehitustööde olemusele, kogusele ja kasutusviisile. Varasema kogemuse nõue võib olla sisult analoogne tulevase hankelepinguga.

Kuigi Vaidlustaja leiab, et Hankija peaks referentslepingute puhul arvestama täpsustamata *projekte teistes valdkondades*, mis on *sarnase keerukuse või ulatusega*, siis ei oleks sellised projektid eelduslikult siiski seotud käesoleva hankelepingu esemega. Seda isegi siis, kui tegu oleks nt rongide projekteerimise, valmistamise ja müümisega.

5.5.3. Kuigi Hankija on pidanud Käibenõude osas võimalikuks kvalifitseerimisel arvestada rongide projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas tekkinud netokäivet, soovib Hankija tehnilise ja kutsealase suutlikkuse raames kontrollida taotlejate varasemat kogemust trammide projekteerimise, valmistamise ja müügi vallas. Selline valik võimaldab avardada konkurentsi nii, et kvalifitseeruksid ettevõtjad, kelle peamine tegevusala on näiteks rongide projekteerimine, valmistamine ja müük, kuid, kes on arvestataval määral täitnud ka trammide projekteerimise, valmistamise ja müügi lepinguid.

5.5.4. Referentslepingute maksumuse nõuet ei saa pidada ka ilmselgelt asjakohatuks või meelevaldseks ega seetõttu ka ebaproportsionaalseks. Kõrvutatuna Riigihanke hankelepingu eeldatava maksumusega, on referentslepingutele seatud maksumuse nõue tagasihoidlik ega küündi ligilähedaseltki sama maksumuseni kui Riigihanke tulemina sõlmitava hankelepingu eeldatav maksumus.

5.5.6. Referentslepingu vähima maksumuse tingimust tuleb sisustada koosmõjus nõutavate lepingute vähima arvuga. Nende nõuete kaudu on Hankija soovinud veenduda, et taotlejal oleks mitmekülgne ja järjepidev varasem kogemus trammide projekteerimisel, valmistamisel ning müügil, sh käitamisel Tallinnaga sarnastes keskkonnatingimustes, kuid nende lepingute maksumus võib olla väiksem, kui praeguse hankelepingu eeldatav maksumus. Hankija peab piisavaks 4 sellist lepingut.

5.5.7. Vähemalt 4 trammidega seotud referentslepingut maksumusega 10 miljonit eurot tähendab Hankija jaoks, et:

- 1) ettevõtja ei projekteeri, valmista ega müü tramme juhuslikult, vaid see on vähemalt oluline ja järjepidev osa tema majandustegevusest;
- 2) ettevõtja on nende nelja lepingu puhul eelduslikult tarninud vähemalt mitu trammi korraga, kui võtta eelduseks isegi Vaidlustaja arvutused ühe trammi maksumusest;
- 3) eeltoodu ilmestab Hankijale kogumis, et ettevõtjal on mitme projekti raames saavutatud selline kogemuste pagas, mille puhul on ta eelduslikult tehniliselt ja organisatoorselt võimeline ka praegust hankelepingut nõuetekohaselt täitma.

Seega on tingimus olemuselt sobilik ettevõtja varasema kogemuse kindlaks tegemiseks ja laiemas ning kitsamas mõttes proportsionaalne.

5.6. Vaidlustaja esitatud dokumentidest jääb mulje, et Vaidlustaja majandustegevus võib toimuda Vene Föderatsioonis.

Kui Vaidlustaja või temaga seotud ettevõtjate tegevus toimub Vene Föderatsioonis, siis on kaheldav, kas Vaidlustajal saab olla vaidlustuse esitamise õigus.

5.7. Hankija täiendas 31.10.2025 oma seisukohti järgnevalt.

5.7.1. Vaidlustaja valitud menetlusvälised isikud ei kohalda õigust. Kui Vaidlustaja soovib nende arvamustele tuginedes kahtluse alla seada Hankija õigust RHS-is ette nähtud kvalifitseerimise tingimusi seada, siis vaidlevad Vaidlustaja eksperdid EL-i ja Euroopa Liidu seadusandjaga. Vaidlustajal ei ole õigus ainuüksi seetõttu, et Hankija pole Vaidlustaja väidetavate ekspertide iga üksiku idee ja arvamuse kohta mõtteid avaldanud.

5.7.2. RHS nõuab objektiivseid kriteeriume, mitte kõigi võimalike alternatiivide ja taotlejate või pakkujate personaalset käsitlust. Kaalutlusõiguse osa ei ole see, mis oleks mõnele konkreetsele taotlejale või pakkujale meelepärase. Samuti ei muuda Hankija kaalutlusi õigusvastaseks see, et kvalifikatsiooni kontrollimiseks on vähemalt teoreetiliselt mitmeid erinevaid võimalusi.

Hankija on detailselt selgitanud, kuidas kvalifitseerimise tingimused on mõeldud tema vajaduste teenimiseks ega ole meelevaldsed või põhjendamatud.

5.7.3. Vaidlustaja väidetavate ekspertide seisukohad ei ole antud vaidluses asjasse puutuvad, kuna Hankija ei sea tingimusi lähtudes sellest, milleks on võimeline Vaidlustaja vaid lähtudes omaenda põhjendatud vajadustest. Vaidlustaja ei pidanud asuma kvalifitseerimise tingimuste üle peetavas vaidluses üldse tellima „eksperthinnanguid“ ega Hankija asuma ka nendes väljendatud kuidagi ümber lükkama.

5.7.4. Vaidlustusest ei nähtu, millel Vaidlustaja väited üldse põhinevad. See, et Vaidlustaja soovib näha Hankija põhjendamiskohustust ulatuslikumana või et Hankija pidanuks nt enne kvalifitseerimise tingimuste valimist põhiseadusliku proportsionaalsuse testi läbi tegema ning selle vaidlustuskomisjonis esitama, ei ole Hankija seadusest tulenev kohustus.

5.7.5. Kvalifitseerimise tingimused on õiguspärased.

5.7.5.1. Vaidlustaja väidab, et Käibenõude seadmine ei ole olemuslikult hankelepingu täitmise tagamiseks kohane ega vajalik; müügitulu ei ole sobiv finantsnäitaja ega anna sõltumata selle suurusest mitte mingit indikatsiooni maksevõime ja finantsstabiilsuse kohta, sama punkt lõpeb seisukohaga, et netokäive (müügitulu) ei anna ka piisavat teavet taotleja võimekuse kohta hankelepingut täita ning ei ole seega Riigihanke eseme suhtes kohane. Lisaks ei kajastavat Käibenõue taotleja tänast finantsseisundit ja suutlikkust isegi olemuslikult. Nendest seisukohtadest ei saanud Hankija järeldada muud, kui seda, et Vaidlustaja leiab, et Käibenõue

ei ole isegi olemuslikult sobiv taotlejate kvalifikatsiooni kontrollimiseks, kuivõrd see ei näita midagi selle kohta, kas taotleja on võimeline eelduslikult hankelepingut nõuetekohaselt täitma. Kui Hankija siiski võib Käibenõude seada, siis ei selgu, mida Vaidlustaja peab õigusvastaseks.

5.7.5.2. Sama on ka Referentslepingute nõude olemuslikust sobivusest. Vaidlustaja väidab, et referentslepingute nõue ei ole asjakohane Riigihanke eseme suhtes, ei ole vajalik ega mõõdukas ja Referentslepingute nõue ei ole kohane Riigihanke eseme suhtes, kuna see ei arvesta taotleja tegelikku suutlikkust hankelepingut täita. Nendest seisukohtadest järeldas Hankija, et Vaidlustaja leiab, et nõue ei ole olemuslikult sobiv taotlejate kvalifikatsiooni kontrollimiseks. Vaidlustaja väidab, et ta vaidlustab *kvalifitseerimistingimuse seadmise viisi*, mitte aga Hankija õigust varasemat kogemust referentslepingute täitmise kaudu nõuda.

Hankijal on keeruline mõistlikult vaidlust pidada, kuivõrd Vaidlustaja väidab sisuliselt, et referentslepinguid võib nõuda ja siis ka, et neid ei või nõuda. Olustikus, milles Vaidlustaja ei ole teadaolevalt ainsatki trammi projekteerinud, ehitanud ega tarninud, on selline argumentatsioon mõistetu, kuid selle tagajärg ei saa olla see, Hankija peaks leppima taotlejaga kellel polegi varasemat kogemust.

5.7.5.3. Hankija lähtub kvalifitseerimise tingimuste seadmisel sellest, milliseid tõendeid lubavad nt RHS §-id 99-102 või RHS 5. peatükk nõuda. Selle alusel valib Hankija ka kvalifitseerimise tingimused. See, kas ja milliseid kvalifitseerimise tingimusi Hankija võib valida on Hankija kaalutusõiguse küsimus, mille tarbeks on tal ulatuslik kaalutusruum. Nii on Euroopa Kohus ka kvalifitseerimise tingimuste kohta korduvalt rõhutanud, et kuna hankijal on enda vajaduste hindamiseks parimad eeldused, siis on hankija vaba hindama seda, milliseid hankemenetluses osalemise tingimusi ta peab enda seisukohast sobivaks tagamaks eelkõige hankelepingu täitmine talle sobivaks peetaval kvaliteeditasemel. Kohtulik kontroll on võimalik piiratud ulatuses, kuivõrd kvalifitseerimise tingimuste valik ei allu kohtulikule kontrollile abstraktselt ning kohus ega vaidlustuskomisjon ei saa Hankijale ette kirjutada, milliseid tingimusi Hankija peaks kehtestama või mitte kehtestama. Riigikohus on kvalifitseerimise tingimuse asjakohasuse kohta selgitanud, et selle peamiseks eelduseks on seotus riigihanke esemega. Käibenõue ja Referentslepingute nõue on Riigihanke esemega vahetult seotud.

5.7.5.4. Käibenõue on asjakohane.

Riigihanke esemeks on trammide projekteerimine, valmistamine ja tarnimine. Hankijal on huvi tulevase hankelepingu nõuetekohase täitmise suhtes. Seda huvi suurendab ka asjaolu, et see on lahutamatu seotud avaliku huviga ühistranspordi toimimise suhtes Tallinnas, arvestades siinkohal ka Tallinna plaanidega avada kuni kaks uut trammiliini. Kui Hankijal on põhjendatud vajadus uute trammide suhtes, siis on põhjendatud ka Hankija vajadus selle kohta, et pakkujal oleks majanduslik võimekus kanda trammide projekteerimise, tootmise ja tarnimisega seotud majanduslikku koormat. See majanduslik koorem võib hõlmata kuni 22 trammi projekteerimist, ehitamist ja tarnimist ning hilisemat varuosade ja materjalide kättesaadavuse tagamist trammi väga pika eluea (40 aastat) vältel. Hankijal on põhjendatud huvi, et tema lepingupartner oleks pikema ajaperioodi jooksul olemas ja võimeline kohustusi kandma.

5.7.5.5. Käibenõue on proportsionaalne.

Kuna seadusandja on võimaldanud nõuda netokäivet hankelepinguga seotud valdkonnas ja Hankija on võimaldanud arvesse võtta sellestki laiemat käivet (rööbastransport), siis puuduvad erilised asjaolud, et lugeda tingimust ebaproportsionaalseks.

Tehnilise kirjelduse p-i 2.1 kohaselt on trammide tarnimine reguleeritud nõnda, et esimene tramm tuleb Hankijale üle anda hiljemalt 33 kuud pärast hankelepingu sõlmimist ja ülejäänud trammid hiljemalt 41 kuud pärast hankelepingu sõlmimist. Need kuupäevad on seotud arvestusega, et nn põhitrammid tarnitakse 2029. aasta esimeses pooles viisil, et need oleks võimalik kasutusse võtta mh uute võimalike trammiliinide teenindamiseks. Hankija on võimaldanud sellist tähtaega ka lähtudes kaalutlusest, et on pakkujaid, kellel ei pruugi olla

kogemust Tallinnasse või Tallinnaga sarnase kliimaga ja trammiteedega asukohta trammide projekteerimisest ja tarnimisest. Seega võimaldavad sellised tarnetähtajad pakkujatel tramme piisava ajavaruga projekteerida, et neid saaks vastavalt Hankija nõuetele ka ehitada. Esimene tramm tarnitakse varem seetõttu, et sellega teostatakse intensiivselt katsetusi. Seega hankelepingu täitmise majanduslik koorem langeb praeguste tähtaegade kontekstis trammide tootmise osas suuresti 2029. aastale, mille jooksul peab pakkuja tootma ja tarnima 8 kuulise perioodi sees kümme trammi. Kui Hankija kohaldab optionsi, siis tarnima eelduslikult lühikese tähtaja jooksul pärast põhitramme ka kuni 12 optionsitrammi. Sõltuvalt optionsi rakendamise hetkest, võib see tähendada, et optionsitrammid tarnitakse ka lühikese aja jooksul nt 2030. aastal. Nii arvestab Hankija seatud käibenõue 50 miljonit eurot ka sellega, et majanduslik koormus on hankelepingu täitja jaoks teatud perioodidel iseäranis kõrge, mis õigustab ka valitud käibenõude suurust.

5.7.5.6. Referentslepingute nõue on asjakohane.

5.7.5.6.1. Hankija võib nõuda taotleja varasemat kogemust ning selle raames on asjakohane ja proportsionaalne, et see kogemus oleks saanud Riigihanke esemele vastavate referentslepingute täitmise kaudu. Ettevõtja soov siseneda uutele turgudele ei pea toimuma linnaelanike, külaliste ning teiste liiklejate ja teenuskvaliteedi arvelt.

Hankija on ka referentslepingute maksumuse ja arvu valikut põhjendanud. Sellest, et Vaidlustaja on tellinud kaks „sõltumatut“ analüüsi nn ekspertidelt ei tulene Hankijale kohustus tellida vastuseks omalt poolt „sõltumatuid“ ekspertiise. Seda, kuidas ja millega peab Hankija oma seisukohti vaidluse korral põhjendama, ütleb haldus- ja kohtupraktika ning see ei ole seotud Vaidlustaja soovidega sellest, mida ta arvab, et Hankija peaks põhjendama.

Hankija on referentslepingute arvu ja maksumust kohaselt kaalunud. Referentslepingute arv väljendab Hankija jaoks soovi, et taotlejal oleks mitme projekti raames kogemus eelduslikult mitme trammi projekteerimisest, ehitamisest ja tarnimisest. Referentslepingute minimaalne maksumus näitab Hankija jaoks mh seda, et taotlejal on võimekus teostada keerulisemaid projekte, milles oleks eelduslikult projekteeritud ja tarnitud ka mitu trammi. Kogumis on nende tingimuste eesmärk tagada, et taotlejal oleks varasem kogemus, mis eelduslikult vastab Hankija soovitud kvaliteeditasemele hankelepingu täitmise käigus.

5.7.5.6.2. Hankija tellib kuni 22 trammi, eeldatava maksumusega 88 miljonit eurot. Kõrvutades referentslepingu vähimat maksumust hankelepingu eeldatava maksumusega, on selge, et Hankija nõutu ei saa olla liiane. Hankija nõuab lihtsalt mitme väiksemas mahus lepingu täitmise kogemust, mis ilmestab Hankija jaoks paremini võimekust tulevast hankelepingut täita, kui nt tingimus, et taotleja oleks ühe korra varem täitnud referentslepingut maksumusega 88 miljonit. Kui taandada vaidlus küsimuseks miks kümme miljonit, miks mitte 7,4, miks neli referentslepingut, miks mitte null, siis vaidlustuse sellistel argumentidel rahuldamine tähendaks lõppastmes seda, et Hankijal ei olekski võimalik oma kaalutusõigust mõistlikult kasutada. Hankijal on põhjendatud huvi, et taotlejal oleks eeldatav majanduslik ja kutsealane võimekus tulevast hankelepingut nõuetekohaselt täita ning selleks on Hankija valinud kohased instrumendid, mida on sisustanud korrektselt.

5.7.6. Vaidlustusest ei nähtu Vaidlustaja põhjendatud huvi.

Vaidlustaja ei ole ümber lükanud Hankija argumenti, et Vaidlustaja ei ole teadaolevalt varasemalt tramme valmistanud. Vaidlustaja ei ole öelnud midagi selle kohta, kellega ta ühispakkumust esitada plaanib.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

Hankija taotlus vaidlustuse läbi vaatamata jätmiseks

6. Vaidlustuskomisjon ei rahulda Hankija taotlust vaidlustuse läbi vaatamata jätmiseks põhjusel, et Vaidlustaja ei ole ümber lükanud Hankija argumenti, et Vaidlustaja ei ole teadaolevalt varasemalt tramme valmistanud.

Olukorras, kus Vaidlustaja eesmärk on saavutada vaidlustusmenetluses Referentslepingute nõude (ja ka Käibenõude) õigusvastaseks tunnistamine, ei ole Vaidlustaja eesmärgi saavutamisel välistatud Riigihankes osalemine ja taotluse esitamine ka ilma varasema kogemusest - juhul, kui Hankija Referentslepingute nõudena trammide valmistamise varasemat kogemust Riigihankes nõuda ei võiks, ei takistaks Vaidlustajat taotlust esitamast ka asjaolu, et Vaidlustaja ei ole varasemalt tramme valmistanud (Vaidlustaja trammide valmistamist vaidlustusmenetluses isegi ei väida). Hankija valitud hankemenetluse liik (kõigepealt taotlused, pärast pakkumused) on selline, et see, kas ja milliseid tramme hakkaks Vaidlustaja lõpptulemusel Hankijale pakkuma, või ka see, kas Vaidlustaja pakkumus tuleks ehk sanktsioonide rikkumise tõttu tagasi lükata, ei selgukski enne, kui Riigihankes on jõutud pakkumuste esitamise ettepanekuni ja sealt edasi pakkumuste koostamise/esitamise etappi. Vaidlustuskomisjon peab usutavaks, et kui Referentslepingute nõue ja Käibenõue osutuksid õigusvastasteks ja Hankija järgiks hiljem Vaidlustaja juhiseid uute kvalifitseerimise tingimuste kehtestamisel, ei oleks Vaidlustajal Riigihankes osalemine vähemalt taotluse esitamise etapis takistatud.

Vaidlustatud kvalifitseerimise tingimused

7. Vaidlustuse esemeks on kaks kvalifitseerimise tingimust: Käibenõue ja Referentslepingute nõue. Üksnes Hankija otsustab kas, mida ja millistel tingimustel ta Riigihankega hankida soovib. Hankija lähtub riigihanke välja kuulutamisel enda vajadustest ning vaidlustuskomisjon saab sekkuda vaid juhul, kui Hankija kehtestatud tingimused on ilmselgelt asjakohatud ja meelevaldsed. Olukorras, kus vaidlustatud kvalifitseerimise tingimused ilmselgete puudustega ei ole, ei oma asjas iseseisvat tähtsust, kas tingimused võiksid olla teistsugused selleks, et ka Vaidlustaja saaks Riigihankes osaleda. Samuti Vaidlustaja kaasamine Riigihankele eelnevasse turu-uuringusse ei suuna ega määra mingil moel seda, milliseid kvalifitseerimise tingimusi võib Hankija Riigihankes kehtestada.

Hankija kaalutusõigus kvalifitseerimise tingimuste kehtestamisel on piiratud üksnes hankelepingu esemeks olevate asjade ja teenuste olemuse koguse ja otstarbega (RHS § 98 lg 1), sh on proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamine seotud üksnes hankelepingu esemeks olevate asjade ja teenuste olemuse, koguse ja otstarbega, ega hõlma sellest eraldiseisvalt kohustust kaalutleda teistsuguseid, sh leebemaid, tingimusi selleks, et võimaldada taotluste esitamist rohkematele taotlejatele või avada turg laiemalt konkurentsile. Riigihanke eesmärk on konkurentsi efektiivne ärakasutamine kui see on olemas, mitte konkurentsi tekitamine ja loomine olukorras, kus seda hankelepingu esemest tulenevatel põhjustel ei ole või see on piiratud. Kõik vastavas valdkonnas tegutsevad isikud ei pea saama Riigihankes osaleda, rääkimata sellest, et kõik isikud, kes alles sooviksid vastavale kaubaturule siseneda, peaksid saama igal juhul võimaluse Riigihankes taotlust esitada.

8. RHS § 161 lg 2 kohaselt kehtestab võrgustikusektori hankija, kes on avaliku sektori hankija, pakkuja ja taotlejate kvalifitseerimiseks tingimused §-ides 98–106 sätestatud alustel ja korras. RHS kehtestab §-ides 100 ja 101 loetelu dokumentidest, mille alusel võib hankija kehtestada vajalikke kvalifitseerimise tingimusi (RHS § 98 lg 1). Seega tuleb eristada dokumendinõuet ja kvalifitseerimise tingimust. RHS §-is 100 või 101 sätestatud dokumentide vahel puudub hierarhia (ükski pole olemuslikult majanduslikku või tehnilist võimekust rohkem või vähem näitav, samuti pole ükski dokumendinõue teistega võrreldes eelduslikult leebem või usaldusväärsem) ja ainult hankija on õigustatud tegema valiku selles, kas ja mida neist on konkreetsel juhul otstarbekas kasutada kvalifitseerimise tingimuste kehtestamiseks.

8.1. Vaidlustuskomisjon ei arenda vaidlust Vaidlustaja Arvamusele 1 tugineva väite üle, et

netokäive ei anna sõltumata selle suurusest mingit indikatsiooni maksevõime või finantsvõimekuse kohta. Käibenõue tugineb iseenesest RHS § 100 lg 1 p-ile 4, mille kohaselt võib hankija nõuda taotleja majandusliku ja finantsseisundi kvalifitseerimise tingimustele vastavuse kontrollimiseks andmeid taotleja kogu majandustegevuse netokäibe kohta või netokäibe kohta hankilepinguga seotud valdkonnas või selle esemele vastavas osas kuni viimase kolme riigihanke algamise ajaks lõppenud majandusaasta jooksul [---]. Seega seadusandja on läbi asjakohase dokumendinõude selgel seisukohal, et netokäive annab riigihangetes indikatsiooni taotleja majanduslikule ja finantsseisundile. Täiendalt märgib vaidlustuskomisjon, et Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2014/24/EL (edaspidi Direktiiv) art 58 lg 3 esimeses lauses on sätestatud (säte rakendub võrgustikusektorile tulenevalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2014/24/EL art 80 lg-st 2), et seoses majandusliku ja finantsseisundiga võib avaliku sektori hankija kehtestada nõuded tagamaks, et ettevõtjal on lepingu täitmiseks vajalik majanduslik ja finantsalane suutlikkus. Selleks võib avaliku sektori hankija eelkõige nõuda, et ettevõtjatel oleks teatav minimaalne aastakäive, sealhulgas teatav miinimumkäive lepinguga hõlmatud valdkonnas. [---]. Seega kooskõlas Direktiiviga on RHS-i mõttes käibega, sh käibega lepinguga hõlmatud valdkonnas, seotud kvalifitseerimise tingimus olemuslikult pakkuja/taotleja majandusliku ja finantsseisundi näitaja. Lisaks on vaidlustuskomisjon seisukohal, et proportsionaalsuse põhimõtte töötab üksnes kvalifitseerimise tingimuse sisu (RHR § 98 lg 1), mitte aga Hankija õiguse puhul RHS § 100 lg 1 p-is 4 sätestatud dokumenti nõuda ja sellel põhinevat Käibenõuet taotleja majandusliku ja finantsalase suutlikkuse näitajana üldse kehtestada.

Märkimisväärne on, et netokäibel põhinev kvalifitseerimise tingimus ei muutuks õigusvastaseks ka juhul, kui Hankija oleks otsustanud või otsustaks kunagi hiljem kasutada lisaks Käibenõudele mõnda muud kvalifitseerimise tingimust, mis tugineks mõnel teisel RHS § 100 lg-s 1 sätestatud dokumendil, st Vaidlustaja positsioon Riigihankes taotluse esitamiseks ka ei paraneks, kui Hankija asuks täiendava olulise kriteeriumina (s.o lisaks Käibenõudele) vaatlema ka äriühingu likviidust ja kapitali piisavust nagu on Arvamuses 1, lk-l 6, märgitud, ja nõudma täiendavalt ka RHS § 100 lg 1 p-is 3 nimetatud dokumente ja kehtestama nende dokumentide alusel kvalifitseerimise tingimusi.

8.2. Referentslepingute nõue tugineb iseenesest RHS § 101 lg 1 p-ile 2, mille kohaselt võib hankija taotleja tehnilise ja kutsealase pädevuse kvalifitseerimise tingimustele vastavuse kontrollimiseks nõuda vastavalt hankilepingu alusel ostetavate asjade olemusele, kogusele ja kasutusviisile nimekirja hankija kindlaksmääratud tunnustele vastavate asjade müügi lepingutest, mis on täidetud riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul, koos teabega nende maksumuse, kuupäevade ja teiste lepingupoolte kohta. Seega seadusandja on läbi asjakohase dokumendinõude selgel seisukohal, et varasemate lepingute kaudu saab anda riigihangetes indikatsiooni taotleja tehnilisele pädevusele. Täiendavalt märgib vaidlustuskomisjon, et Direktiivi art 58 lg 4 sätestab, et *seoses tehnilise ja kutsealase suutlikkusega võib avaliku sektori hankija kehtestada nõudeid tagamaks, et ettevõtjatel on olemas vajalikud inim- ja tehnilised ressursid ning kogemused lepingu täitmiseks nõutaval kvaliteeditasemel*, sh teise lause kohaselt *võib eelkõige nõuda, et ettevõtjatel on piisavalt kogemusi, mida kinnitavad sobivad viited varem täidetud lepingutele*. Seega kooskõlas Direktiiviga on RHS-i mõttes hankija määratud tunnustele vastavate referentslepingutega seonduv kvalifitseerimise tingimus olemuslikult pakkuja/taotleja tehnilise pädevuse näitaja.

Vaidlustaja ei saa kohustada Hankijat nõudma lisaks referentslepingutele, mida Arvamuses 2 on lubatud käsitleda *täiendava kogemuse kinnitamisena*, midagi veel – nt *projekteerimis-, tootmis- ja katsevõimekuse olemasolu; kogemust sarnaste tehniliste ülesannete täitmisel; inseneripersonali, sertifitseerimise, katsepingi ja kvaliteedijuhtimissüsteemi olemasolu*. Isegi kui need näitajad taotleja tehnilist suutlikkust näitavad, ei välista see Hankija õigust kehtestada kvalifitseerimise tingimust RHS § 101 lg 1 p-i 2 alusel - asjaolu, et Hankija võiks nõuda midagi täiendavalt või lisaks, ei muuda Referentslepingute nõuet, mis tugineb RHS-i kohasele dokumendinõudele, iseenesest lubamatuks või ebavajalikuks.

8.3. Kokkuvõtlikult on vaidlustuskomisjoni seisukohal, et netokäive on objektiivne näitaja taotleja majandusliku võimekuse kohta ja referentslepingud on objektiivne näitaja taotleja tehnilise pädevuse kohta, mis tagavad hankelepingu nõuetekohast täitmist. Seega netokäibe kohta ja varasemate lepingute kohta võib Hankija Riigihankes andmeid/dokumente küsida ja nende esitamist kvalifitseerimise tingimustele vastavuse kontrollimiseks nõuda, sh on seadusandja juba ette otsustanud, et nendega seonduvad kvalifitseerimise tingimused on olemuslikult taotleja majandusliku seisundi ja tehnilise pädevuse näitajad, st kohased näitamaks hankelepingu täitmiseks vajalikku taotleja majanduslikku seisundit ja/või tehnilist pädevust. Vaidlustajal puudub õigus nõuda, et Hankija neid dokumente Riigihankes ei küsiks ja/või nende alusel taotlejatele kvalifitseerimise tingimusi üldse ei esitaks või küsiks midagi muud või midagi lisaks. Vaidlustuskomisjoni ja kohtulikule kontrollile allub piiratud ulatuses kvalifitseerimise tingimus oma sisus: RHS § 98 lg 1 teise lause kohaselt peavad kvalifitseerimise tingimused vastama hankelepingu esemeks olevate asjade ja teenuste [---] olemusele, kogusele ja otstarbele ning olema nendega proportsionaalsed.

9. Ei saa olla vaidlust, et kvalifitseerimise tingimuste eesmärk Riigihankes on kontrollida taotleja suutlikkust tulevikus sõlmivat hankelepingut nõuetekohaselt täita. Kvalifitseerimise tingimused peavad olema ühesugused ja ühetaolised kõikidele Riigihankes osaleda soovijatele (võrdse kohtlemise põhimõtte RHS § 3 p-is 2) ja vaidluses riigihanke alusdokumentide üle ei ole kaitstav isikute huvi saada endale sobivaid tingimusi kvalifitseerumiseks ja/või pakkumuse esitamiseks.

Arvamustest 1 ja 2 nähtuvalt on need selge suunitlusega hindamaks lõpptulemusel seda, millistel tingimustel Käibenõude ja Referentslepingute nõude asemel (isegi mitte lisaks) võiks Vaidlustaja saada Riigihankes osaleda (nt Arvamuse 2 p-id 4.3, 4.5, 5, sh on kokkuvõtte viimane lause: *Seega on hankes seatud kvalifikatsiooninõuded oma praegusel kujul ebaproportsionaalsed ja konkurentsi piiravad, samas kui Skinest Rail AS (sh selle tütarettevõtte DLRR AS) vastab täielikult Tallinna riigihanke täitmiseks nõutavale pädevustasemele*). Samuti on arvamuse andja erapoolikus äratuntav ka nt Arvamusest 1, mille lk-l 4 on küll deklareeritud, et *eesmärk on hinnata kvalifitseerimistingimuste asjakohasust ja proportsionaalsust [---]*, kuid milles on lõppeks hinnangud, et Vaidlustajal on *võimekus täita mahukaid projekte* või Vaidlustaja *maksevõimet iseloomustavad näitajad kinnitavad tema maksevõimet ja majanduslikku võimekust täita ka edaspidi mahukaid projekte*. Asja lahendamisel (Käibenõude ja Referentslepingute nõude õiguspärasuse hindamisel RHS-i kontekstis) ei oma mingit tähtsust, milline on konkreetselt Vaidlustaja finantsiline ja/või tehnilise võimekus, kas Vaidlustajal võiks olla olemasoleva võimekusega võimalik teistsugustel tingimustel hankelepingut nõuetekohaselt täita või millised võiksid olla kvalifitseerimise tingimused selleks, et Vaidlustaja oma olemasoleva võimekusega võiks kvalifitseeruda Riigihankes sõlmivat hankelepingut täitma.

Vaidlustaja tellimisel kolmandate isikute poolt avaldatud arvamused sellest, et nende arvates oleks Vaidlustaja põhimõtteliselt pädev hankelepingut täitma või mis nende arvates tegelikult taotleja (Vaidlustaja) pädevust Riigihankes peaks näitama, ei tähenda, et Vaidlustaja saaks nendele tuginedes nõuda Hankijalt kvalifitseerimise tingimuste kohendamist Vaidlustaja profiilile sobivaks. Vaidlustaja subjektiivne pädevus ega see, millistel tingimustel saaks tema Riigihankes osaleda, ei ole midagi sellist, millega Hankija peaks RHS-ist tulenevalt arvestama Riigihankes kvalifitseerimise tingimuste kehtestamisel. Hankija kehtestab kvalifitseerimise tingimused vastavalt enda vajadustele (mitte Vaidlustaja võimalustele) ega pea Vaidlustaja huvides seadma ohtu Hankija võimalust saavutada hankelepingu sõlmimine isikuga, kelle puhul on põhjendatud ootus, et ta eelduslikult suudab hankelepingut pikema aja jooksul nõuetekohaselt täita.

Kokkuvõtlikult on RHS-i mõttes Käibenõue lubatav ja sobiv taotleja majandusliku seisundi kontrollimiseks ja Referentslepingute nõue lubatav ja sobiv taotleja tehnilise pädevuse kontrollimiseks ja Vaidlustaja ei saa nõuda, et Hankija peaks neid kehtestama üksnes koosmõjus

muude *ettevõtte jätkusuutlikkust väljendavate näitajatega* (Käibenõude korral) ja muude *asjakohaste näitajate suhtes Referentslepingute nõude korral*.

10. Lisaks sellele, et Hankija ei või juba olemuslikult Käibenõuet esitada, kuna see finantsseisundit justkui üldse ei näitaks, millega vaidlustuskomisjon ei nõustu (p-id 8.1 ja 8.3), on Käibenõue vaidlustatud kokkuvõtlikult põhjusel, et netokäibe (müügitulu) suurus ega ka piirang, et müügitulu arvestatakse kitsas valdkonnas (trammide või rongide (rööbastransport) projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas, ei vasta proportsionaalsuse nõuetele.

Lisaks sellele, et Hankija ei või juba olemuslikult Referentslepingute nõuet esitada, millega vaidlustuskomisjon ei nõustu (p-is 8.2 ja 8.3), on Referentslepingute nõue vaidlustatud kokkuvõtlikult põhjustel, et see on õigusvastane lepingute arvu (4), lepingute rahalise mahu (igaüks 10 miljonit) ja lepingute nn valdkondliku piirangu (trammide projekteerimine, valmistamine ja müük) tõttu (asjakohatu hankelepingu eseme suhtes ja ebaproportsionaalne). Vaidlustuskomisjon ei nõustu Vaidlustajaga.

10.1. Käibenõue

10.1.1. RHS § 100 lg 3 kohaselt võib hankija RHS § 100 lg 1 p-i 4 alusel nõuda taotlejal netokäibe (aasta kohta) olemasolu summas, mis ei või olla suurem kui kahekordne hankelepingu eeldatav maksumus. Seega on seadusandja pidanud üldjuhul ebaproportsionaalseks taotlejate kvalifitseerimiseks esitatavat netokäibe nõuet, mis on ühe aasta kohta suurem kui kahekordne hankelepingu eeldatav maksumus. RHS § 100 lg 3 teine lause kohustab hankijat põhjendama aastakäibe nõude määramist suuremas summas. Seega isegi kui õige oleks Vaidlustaja väide, et *pakkuja aastane kulukoormus [on] ligikaudu 35 miljonit eurot*, ei näita see Käibenõude ebaproportsionaalsust, kuna proportsionaalsus hankelepingu esemega ei tähenda Hankija õigust nõuda käivet hankelepingu esemega samas rahalise mahu vaid kahekordses mahu.

Fakt on see, et olukorras, kus riigihangete registri andmetel on Riigihanke eeldatav maksumus 88 miljonit eurot, on Käibenõue 50 miljonit eurot aastas ning 150 miljonit eurot kolme aasta kohta kahekordset hankelepingu eeldatavat maksumust aastas ei ületa. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et õigusaktidega sätestatud piiri jälgiv kvalifitseerimise tingimus on eelduslikult ka seadusandja arvates hankelepingu täitmise võimekuse eeldusena vajalik ja kohane (vastasel juhul puuduks vajadus sellist piiri seaduses sätestada) ning erilist põhjendamiskohustust, mis kaasneks nt lubatust suurema käibenõude kehtestamisega (RHS § 100 lg 3 teine lause), Hankijal Riigihankes ei ole.

10.1.2. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et *netokäive (müügitulu) trammide või rongide (rööbastransport) projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas* iseenesest vastab hankelepingu esemele. Asjaolu, et Vaidlustaja senine majandustegevus ei ole olnud seotud Käibenõude mahu rööbastranspordi projekteerimise, tootmise ja müügi ja Hankija selgitused Vaidlustaja ärihuvidega ei arvesta ei tähenda, et Käibenõue oleks Riigihankes (hankelepingu eset arvestades) kohatu ja ebavajalik. Vaidlustuskomisjoni arvates on Hankija põhjendused, mille kohaselt on Hankijale oluline ja vajalik, et taotlejal oleks majanduslikult võime tegutseda rööbastranspordi projekteerimise, tootmise ja müügi valdkonnas, kooskõlas hankelepingu esemega, asjakohased ja veenvad ja vaidlustuskomisjon ei pea vajalikuks neid üle korrata, sh on Hankija veenvalt põhjendanud, et hankelepingu täitmisel ei jagune hankelepingu rahaline maht aastate lõikes võrdselt (tramm tuleb enne projekteerida, milleks võib kuluda aastaid, kuid mida taotleja peab suutma finantseerida, samuti tuleb ühel hetkel kõik trammid etteantud tähtajaks, võimalik et koos optsioonitrammidega, toota).

Käibenõue on kooskõlas hankelepingu eseme iseloomuga ja kohane, sest on seotud taotleja võimega finantseerida trammide tootmisega seotud töid.

10.1.3. Vaidlustuskomisjonile arusaadavalt on valdkonnapõhine käibenõue kehtestatud

lähtudes sellest, et rööbastranspordi projekteerimise, tootmise ja müügi valdkond on kapitalimahukas ning nõuab taotlejalt pikaajalist finantsstabiilsust ja suutlikkust katta olulised kulud enne lepingu täitmise eest tasu saamist. Kui taotleja ei ole sellises olukorras varem olnud, puudub tal majanduslik ajalugu, mis kinnitaks, et ta on varem suutnud selliseid kulusid kanda.

10.2. Referentslepingute nõue

10.2.1. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et isegi kui Vaidlustaja väitel on olemas muid näitajaid, mis näitaksid taotleja tehnilist suutlikkust hankelepingut täita ja mida Hankija ei ole Riigihankes küsinud (projekteerimis-, tootmis- ja katserajatiste olemasolu; kogemus sarnaste tehniliste ülesannete täitmisel; inseneritööjõu, sertifitseerimise, katsestendide ja kvaliteedijuhtimissüsteemi olemasolu), ei tähenda see, et Referentslepingute nõue oleks seetõttu õigusvastane, rääkimata sellest, et Vaidlustaja saaks kõiki Riigihankes osaleda soovivaid isikuid silmas pidades väita, et need muud nõuded oleksid vähem piiravad kui Referentslepingute nõue. Vaidlustuskomisjon kordab, et Vaidlustaja ei saa nõuda, et Hankija varasemate lepingutega seotud tingimust Riigihankes üldse ei esitaks.

10.2.2. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et isegi kui Referentslepingute nõudes on vaidlustatud nii lepingute arv kui ka nende rahaline maht, siis põhivaidlus taandub nn valdkondlikule piirangule: täidetud peab olema *reisijateveoks mõeldud uute trammide projekteerimise, valmistamise ja müügi lepingut*. Seda põhjusel, et Vaidlustaja ei väida, et ta oleks kunagi ühtegi trammi projekteerinud, tootnud või müünud, mis tähendab, et Vaidlustajal ei ole ka mingisugust kogemust hankelepingu esemeks olevate trammide projekteerimise, tootmise ja müügiga seotud lepingu täitmisest ja see kogemus ei tekiks talle isegi juhul, kui kõiki teisi vaidlustatud referentslepingute Hankija poolt määratud tunnuseid oluliselt vähendada (nt lepingute arvu nõue oleks 1 või 2 ja/või nende rahaline maht oleks 5, 4 või kaks miljonit või veelgi vähem). Seega olukorras, kus Vaidlustaja kaebõigust on tunnustatud osalemaks Riigihankes tingimusel, et Referentslepingute nõude õigusvastasuse korral võib olla Vaidlustajal võimalus Riigihankes osaleda, ei ole Vaidlustajal sellist võimalust juba ainuüksi juhul, kui Referentslepingute nõue trammide projekteerimise, valmistamise ja müügiga seondult on õiguspärane. Jaatades nn valdkondliku piirangu õiguspärasust Referentslepingute nõudes, ei mõjuta lepingute arv ja rahaline maht enam Vaidlustaja võimalust Riigihankes osaleda (kui osa väiteid osutub ebaoluliseks, sest need ei saa mõjutada vaidluse lõpptulemust, ei pea võtma väite kohta ammendavat sisulist seisukohta (Riigikohtu otsus 3-20-1198, p 26)).

10.2.3. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Referentslepingute nõue trammide projekteerimise, valmistamise ja müügiga seondult ei ole vastuolus RHS-iga.

10.2.3.1. RHS § 101 lg 1 p 2 annab Hankijale mh õiguse kindlaks määrata tunnused, millele varasemalt täidetud leping(ud) vastama peab (peavad). RHS ja Direktiiv annavad Hankijale õiguse nõuda, et taotlejal *on piisavalt eelnevaid kogemusi* (Direktiiv artikkel 58 lg 4) ja eelneva kogemuse nõue põhineb Hankija õigusel nõuda vastava kogemuse omandamist näitavate lepingute eelnevat täitmist. Vaidlustuskomisjon ei tunnusta taotlejate/pakkujate põhimõttelist õigust nõuda turu avamist hankelepingu täitmiseks vajaliku piisava kogemusega pakkujatele/taotlejatele. Märkimisväärne on, et kuna Vaidlustaja väitel peaks Hankija Referentslepingute nõude asemel küsima tehnilise pädevuse näitajana midagi muud, siis Vaidlustaja tegelikult isegi ei väida, et Referentslepingute nõudes valdkondliku piirangu laiendamine iseenesest midagi muudaks.

10.2.3.2. Ei saa olla vaidlust, et trammide projekteerimine, valmistamine ja müük on Riigihankes hankelepingu esemeks ja vaidlustuskomisjon on seisukohal, et ilmselget olemuslikku ning otstarbelist vastuolu hankelepingu esemeks olevate asjade ja teenustega ei ole

(kvalifitseerimise tingimus on esitatud täpses vastavuses hankelepingu esemega). Küsimus on vaid selles, kas nn valdkondliku kogemuse nõuet saab pidada antud juhul piisavaks või tuleb seda pidada ilmselgelt ülemääraseks ja püstitada saab küsimuse, et kas mingis muus valdkonnas täidetud lepingud (isegi kui need on projekteerimise, valmistamise ja müügi lepingud) võiksid anda Hankijale vajalikku kindlust, et taotlejal on piisavalt kogemusi Riigihankes sõlmitava hankelepingu nõuetekohaseks täitmiseks.

Vaidlustuskomisjon leiab antud juhul, et valdkondlik piirang ei ole hankelepingu eset (10+12 eritellimusel toodetavat trammi) arvestades põhjendamatult piirav ja selle laiendamine nt muule ühistranspordivahendile (trollide, busside, rongide, laevade) projekteerimisele, valmistamisele ja müümisele ei pruugi anda Hankijale piisavat kindlust, et taotleja on kahtlusteta pädev täitma esmakordselt ka hankelepingut trammide projekteerimiseks, valmistamiseks ja müümiseks. Hankija on asjakohaselt selgitanud, et trammid valmistatakse Hankijale nn rätsepatööna (st et isegi ostetavad trammid ei ole üks-ühele sarnased trammidega, mida taotleja on varem projekteerinud-tootnud-müünud), kuid samas on mõistetav, et varasem kogemus trammide tootmisel näitab Hankijale piisavalt veenvalt, et isikul on põhimõtteline kogemus tramme müüa (projekteerida, toota ja Hankijale tarnida) – ta oskab korraldada tööd, omab spetsialiste, vajalikke sertifikaate, tarneahelaid jne selleks, et tramme projekteerida/toota, teha seda nõuetekohaselt ja pidada kinni tähtaegadest. Seega vaidlustuskomisjon on seisukohal, et taotleja võimalik kogemus mingis muus valdkonnas millegi muu projekteerimisel, valmistamisel ja müümisel ei kajasta veenvalt tema võimet täita nõuetekohaselt ka trammide projekteerimise, valmistamise ja müümise hankelepingut, mistõttu Referentslepingute nõudes ei saa nn valdkondlikku piirangut pidada ilmselgelt ebavajalikuks ja ülemääraseks.

10.3. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Käibenõue ja Referentslepingute nõue (nn valdkondliku piirangu osas) vastavad hankelepingu esemeks olevate asjade olemusele kogusele ja otstarbele, on suunatud taotleja võimekusele hankelepingut nõuetekohaselt täita ning ei ole seetõttu vastuolus RHS § 98 lg-ga 1 ega ka RHS § 3 p-ga 2.

Proportsionaalsuse põhimõtte eesmärk on vältida olukordi, kus Hankija kehtestab tingimusi, mis piiravad põhjendamatult konkurentsi, nõudes taotlejalt midagi, mis ei ole hankelepingu täitmiseks tegelikult vajalik, kuid antud juhul see nii ei ole. See, et mõni muu kvalifitseerimise tingimus võiks olla konkreetset mõne huvitatud isiku, nt Vaidlustaja, jaoks vähem koormav või paremini sobiv ei tähenda, et vaidlusalused kvalifitseerimise tingimused on seetõttu õigusvastased. Vaidlustaja põhiõigus ei ole osaleda Riigihankes endale sobivate tingimustel. Asjaolu, et Vaidlustaja kvalifitseerimise tingimuste tõttu Riigihankes osaleda ei saa ei tähenda ka võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist – kehtivad kvalifitseerimise tingimused on võrdselt kohustuslikud kõikidele Riigihankes osaleda soovivatele isikutele ja võrdse kohtlemise põhimõtte ei tähenda Hankija kohustust esitada kvalifitseerimise tingimused nii, et osaleda saaksid kõik kes osaleda soovivad.

Vaidlustusmenetluse kulud

11. Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuulub vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg 3.

11.1. Vaidlustaja on esitanud vastuväite Hankijale menetluskulude väljamõistmiseks, millega vaidlustuskomisjon ei nõustu.

Kohtupraktikas on korduvalt mööndud, et riigihanke asjadest võrsunud vaidlusi ei saa käsitada haldusorgani igapäevase põhitegevusena, kuna riigihanke menetluse läbiviimine on halduse kõrvalfunktsioon (Riigikohtu otsused nr 3-3-1-68-14, p 33 ja 3-20-1198, p-id 30-31). Isegi kui Hankija ei ole haldusorgan, on Riigihanke menetluste läbiviimine tema põhitegevust arvestades kõrvalfunktsioon (Vaidlustaja on ise märkinud, et *Hankija põhikirja kohaselt on tema tegevuse eesmärgiks ja põhitegevusalaks Tallinna linnale transpordi- ja sellega seotud teenuste*

osutamine) ja Vaidlustaja ei saa nõuda, et Hankija korraldaks enda esindamise vaidlustusmenetluses Vaidlustajale soodsaimal viisil. Seega on Hankija põhjendatud õigusabikulude väljamõistmine Vaidlustajalt lubatav.

11.2. Hankija on esitanud 28.10.2025 ja 31.10.2025 taotlused menetluskulude väljamõistmiseks kogusummas 6041,50 eurot (käibemaksuta) 28,1 töötunni eest tunnihinnaga 215 eurot.

Esindaja kulude suuruse hindamisel ei oma üldjuhul tähtsust asjaolu, et esindajateks oli mitu advokaati, kuid oluline on see, et esindajate kulude suurus lähtuks asja keerukusest ja materjalide mahukusest. Asja keerukust ja materjalide mahukust silmas pidades (asi oli tavapärasest kahe RHAD-i punkti vaidlusest keerukam, sh oli keerukam õiguslik vaidlus) leiab vaidlustuskomisjon, et Hankija lepinguliste esindajate kulud on siiski veidi ülepaisutatud. Isegi kui mõnda, et asja mahtu paisutatud peamiselt Vaidlustaja paljusõnalised ja osaliselt korduvad seisukohad, millele Hankija pidas vajalikuks vastata, oli vaidlus lõpptulemusel ikkagi vaid kahes kvalifitseerimise tingimuses. Vaidlustuskomisjoni hinnangul on Hankija vajalikeks ja põhjendatud kuludeks vaidlustusmenetluses 5160 eurot 24 töötunni eest ja vaidlustuskomisjon mõistab need Vaidlustajalt välja.

11.3. Vaidlustaja kulud jäävad tema enda kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)

Angelika Timusk